

Australian Government

Department of Health

Kalcár ar Zuban Etebare Forók buráburiól óre modot gorár karuaiól

Kérmoz Looiyaól Ólla Oggwá Raábár

*Burá manúicól beggún é buráburír saásitar oggwá usol
man or nezám óre tojuruba gore zían é insáf ola rasta adde
notijaól óre ekini bana ar hitárar dhoilla bodhoilla hássa
hasíyot adde zindegir tojurubaól óre apnailo.*

Buráburír Saásitar Bág Nanan-Zati Komithi Lamta-gurúp
Fébrúari 2019

Kalcár ar Zuban Etebare Forók Forók burá manúic ókkol óre modot gorár
karuai ókkol
Fébrúari 2019

Fóilani Ókkol ór Nombór: 12164

Creative Commons Licence -
Attribution-NonCommercial-NoDerivatives CC BY-NC-ND

© 2019 Commonwealth of Australia Zendhilla
Sehét Dhipármén e Nomaendegi Goijjé

Kitab ibáre laicén óiye dé Commons Attribution-NonCommercial-No Derivatives
4.0 International Public License ("Laicén") or tofóttu zían hásil gorá zaibo entú:

creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/legalcode.

Laicén gán óre tuñáttu forá ar buzá foribó kitab
ibá ré estemal adde cíyar gorár age.

Cíyar gorá

Laicén gán ór tole tuñár zimmdariól óre mutain gorá sára,
tuñúi kitab ibáre zehonó usíla yáto cokót ot cíyar gorífaribá
ar aam manúic e fafáan gorí faribá, kintu siróf zodi:

- tuñúi kitab ibáre maana cíyar yáto aam manúic e fafáan
goríle ar códóorir moksúd loi estemal nogoríle;
- tuñúi kitab ibáre 'ZEÉN ASÉ' cíyar yáto aam manúic e fafáan
goríle ar kitab ibát asé de honó hotá ré zehonó torika loi nolarilé,
nobodolilé, lassar nogoríle, uldacída nogoríle ar agfis nogoríle;
- kitab ibát asé de nokol or hók or nothís óre durgorí noféllilé; ar
- tuñár sáman adde hédmot ókkol óre kempás gorár usíla hísfé kitab ibá tuñúi
estemal gorá, yáto tuñáre Sehét Dhipármén óttu tosdik goijjé hói icára nodilé.

Pabondiól

Tuñár niyot goijjá estemal ollá dorhari ejazot ókkol beggún Laicén yaán é tuñáre
noditfare. Mesál, oinno hók ókkol (zeén neki corca, húsúsiyot ar akhláki hók ókkol)
é tuñúi kitab ibát asé de jiníc óre keén gorí estenal goribá dé hían ór bandá dítfare.

Inkuariól

Kitab ibár oinno estemal or babote súalasáali ré foñósá foribó eçé: Branch
Manager, Communication Branch, Department of Health, GPO Box 9848,
Canberra ACT 2601, yáto copyright@health.gov.au ot eméil dioré.

Kalcár ar Zuban Etebare Forók Forók kérmoz looiyaól é buráburir kérmoz dooiyaól óttu ki saáde?

Australiat fottizon ottú gun ola, cámil goróinna ar kalcár etebare maháfuz buráburir saásitar rasta faibar hók asé zían é hitárar zaati hájotól fura gore ar hitárar fisáli hálot adde zindegir tojurubaól óre kodor goré.

Aged Care Diversity Framework (Buráburir Kérmoz or Nanan-Zatir Cokól) adde karuai plan ókkol ór oggwá sílsila Austalia Hókúmot e fóláiyé taáke buráburir saásitar dhipármén e burá Australi manúicól ór dhoilla bodhoilla hássahásiyót adde zindegir tojuruba ré aro bálá gorí apanaité modot goribólla. Ham or plan adde cokól óre torki gorá giyyé sómáji beci sólla mocwaraól ór baade.

Kalcár ar Zuban Etebare Forók (CALD) fisáli hálot or manúic ór avas oré dhokumén yaán é dójje ze avas oré oi mocwaraól ór zoriya zahér gorá giyyé. Buráburir kérmoz dooiyaól loi hotá hoibár cómot nizer hájotól óre zahér gorite CALD fisáli manúic óre modot gorá ar ekkán asbab hisáfe CALD manúic ór nozoriya ré buzite buráburir saásitar ham gorér de manúic óre modot goribar niyot gorá giyyé.

Kérmoz Looiyaól ólla Notija 1: Zainna ekteyaról gorá

Tuñáttu tákóonsá buráburir saásitar nezám adde hédmotól ór babote aásánir sáñte lootfade maalumat, zían óre tuñúi buzó ar ekteyar gorite ar tuñúi foo de hédmot óre kabu gorite modotgar foo.

Hédmot Dooiya ré hoifaribá:

- Tuñár saásitar babote cadácida, buzázade maalumat tuñáre dibollá, ziin tuñár behétor buzá zuban ot bánggya, zéçe zorurot fore
- Hotá Bángóiyyar Hédmotól ór Polosir Estemal tuñáre dibollá, zían é buzáidibo tuñúi hoñótte ekzon hotá bángoiyya faibade, keén gorí ekzon hotá bángoiyya faibade ar hotá bánggar maana modotól foo not tuñáre modot goribo, zéçe zorurot
- Buráburir saásitar cúzúkcúidaól ót tuñár zuban ot icáraól dibollá, taáke tuñár nuwa góor ot ateraf ot tuñár rasta tuwai faite tuñár modot goréfáan
- Tuñúi, tuñár saásita goróiyaól ar/yá fémlí loi mocwara goribólla taáke fáromól adde maalumati asbaból banaité hiin cadácida ar sáf óiye dé hian óre taákid goribólla
- Elakayi sómáji tonzimól ór híkka tuñáre modot goribólla, ziin é modot, maalumat ar wukilai difare.

Monot rakó:

Hédmot dooiyaól é der de maalumt or babote tuñúi ki báfo dé háin hitáraré hoilé, hitára torkiól gorifaribó. (Mesál, maalumat sáf ar buzite aásán né? Tuñúi zanitóu soór dé hárciz yaán é tuñáre hoór né?)

Kérmoz Looiyaól ólla Notija 2: Plan gorá ar nezámi torikaól ekteyar gorá

Tuñár hédmot dooiya ttú tuñáre modot goróonsá tuñár zorurot fura goré de héndhilla buráburír saásitar nezám plan gora ar ham anjam diyat ekzon salu córik óibólla.

Hédmot Dooiya ré hoifaribá:

- Tuñár saásitar plan ot tuñár kalcári, zubani, ruháni, dórmí ar sómáji hájotól óre yekini cámil goribólla
- Tuñúi foode hédmot or babote rai adde cékáyotól zanaité tuñár modot goribólla, ar hitára tuñáre de de hédmot óre behétor banaité tuñár rai oré hitára keén gori estemal goré buzái dibollá
- Andaza lagar karuait yáto oinno fáiséla-goróoni karuai tuñúi ekzon biccáci manúic yáto modoti manúic rakíte tuñár modot goribólla
- Andaza lagaité eén usila ókkol estemal goribólla ziin é tuñár kalcár adde zuban or fisáli hálot óre zaga de ar etebar goré
- Kalcár etebare hédmot dite hitáraré modot goribólla soñijjaól é estemal goré dé hékmoti plan, nanan-zatir polosi ar oinno asbaból ciyar goribólla
- Kalcár etebare munaséb hédmot diyyé dé háin yekini banaibólla boli tonzim or entezam goróiyaól óre keén gori dóribodé hian ór uore maalumat ciyar goribólla, mesál,
- Hitáraré buzáidibollá hoó kéngorí hétará maf de ar hoí fare hitárar saásita adde hédmotól oi manúic ór hájotól fura gorer né zetará hoek kalcár óttu ayáto oinno zubanól hoó.

Monot rakó:

Hédmot dooiyaól é der de maaluamt ór babote tuñúi ki báfó dé háin hitáraré hoilé, hitára torkiól gorifaribó.

Kérmoz Looiyaól ólla Notija 3: Lootfaazade hédmot ar modot

Tuñúi zeçé tákiba tákó – gang, duré, elakayi yáto thoóni Australi – **tuñár hañsé tákóonsá** buráburir saásitar hédmotól ar modotól ziin hitárar dhoilla bodhoilla hássa hasiyot adde zindegir tojurubaól ór munaséb.

Hédmot Dooiya ré hoifaribá:

- Hitárar torofóttu der de kalcári adde zubani hédmotól ór uore ar hitárára tuñár kalcári ar zubani hájotól or munaséb saásita keén gori zuhar gorér dé hian or uore háas adde sáf maalumat dibollá
- Andaza laga adde oinno hédmotól lootfaite tuñár modot goribólla boli nezám salooiyaól yáto oinno ukilól loi tuñáre juçai dibollá
- Tuñálla behétor zuban ot hitárar hédmot or uore maalumat dibollá
- Baárgwá mahér or saásita yáto hédmotól or rasta dehái dibollá zeçé hitára nizottú háas kabeliyot notáké
- Duré táké de fémli, dustóól ar sómaj loi talluk goridibollá, mesál bidec, theknoloji adde oinno usilar zoriya, zeénneki, Skype, Facetime wogáira
- Tuñár gór yáto buráburir saásitar cúzúkHzúidar baáre táké de elakayi sómaj loi tallukat ot tákite tuñáre modot goribólla.

Monot rakó:

Zeçé tákiba tákó, zodi tuñúi adikaról yáto hédmot dooiaól óre honó mockilat or babote hoilé ziin buráburir saásitar hédmotól adde hiin or estemal or babote tuñáttu asé, hitára torkiól goribó.

Kérmoz Looiyaól ólla Notija 4: Buráburír saásitar oggwá bálá-salu ar noromsórom nezám

Tuñáttu toruba goróonsá buráburír saásitar oggwá bálá-salu ar noromsórom nezám, zibá ye Australi manúic beggún or hájotól fura gore zeçé nuwa ar gólér de sómájól cámil asé, barát aséde dhoilla bodhoilla buráburír saásitar hammwa fouz cóo.

Hédmot Dooiya ré hoifaribá:

- Hitára Kérmoz Looiyaól loi keén gorí mocwara gore ar faazade maalumát oré hitára keén gorí estemal goré de hían lekibólla, taáke hédmotól lootfaaza ar kalcár etebare munaséb de hían taákid goribó
- Kalcári sólámoti adde forók gorár ulda hitárar polosiól tuñar loi ciyar goribólla – taáke oinno kalcár ór yáto oinno zuban hoó dé manúic ór khélaf forók gorá noór dé hían taákid gorázafáan
- Tuñar saásita goribó dé soñijjaól or kalcári ar zubani húnór ókkol ór babote maalumát dibollá
- Kalcár adde zuban etebare munaséb saásitar bondubos goríbar dorhari húnór ókkol ola soñijja ré hitára keén gorí dóre, tolob de, ar raké de hían or uore maalumát ciyar goribólla
- Kalcári kabeliyot ar asór ola taalukat or uore soñijja ré diyaza de thennin or babote tuñáre maalumát dibollá
- Duizubani ar duikalcári soñijja rakibólla, zetará tuñar kalcári hájotól fura goréde héndhilla saásita tuñáre difare ar/yáto tuñálla behétor zuban estemal gore.

Monot rakó:

Oinno kalcárol ór yáto oinno zubanol hoó dé manúic óre hitára keéngori hédmot de de hían or babote tuñúi ki báfóo de hían óre hédmot dooiyaól óre hoilé, ar tuñar baáz hájotól fura noór dé hían hitáraré hoilé, hitára torkiól gorifaribó.

Kérmoz Looiyaól ólla Notija 5: Ehéteram ola ar bórfur hédmotól

Tuñáttu tojuruba goróonsá oi hédmotól ziin tuñár, tuñár fémlir adde saásita goróiyaól ór hájotól, hássahásiyotól ar zindegir tojuruba loi asór ola, ehéteram ar bórfur andaz ot mile.

Hédmot Dooiya ré hoifaribá:

- Tuñár kalcár adde zuban loi talluk goribólla boli tuñáre moukaól dibollá, keéngori hoilé:
 - Tuñálla behétor zuban ot kitaból, megézinól ar oinno jinícól or ekkán kutubhána zuhar gorídioré
 - Zubani hédmot, redhu ar thelivicén cenélól, YouTube ar séthlaith thelivicénól, ar zubani filimól ot Háas Bodhkás or Hédmot (SBS) estemal gorióre
 - Kalcár etebare munaséb hánáól dioré
 - Añkar ham ar pustharól adde oinno jinícól ziin é fosónól óre dehá hiin ór guijja dehái dioré
 - Elakayi sómáji mujilisól yáto sómáji gurúpól ót híssa loibar cúzúkcúida gorídioré, ziinneki tuñálla munaséb zeçé tuñúi ehón ó juçi asó
 - Duizubani biyar dooiyaól tuwai dioré, mesál: Community Visitors Scheme yáto elakayi sómáji gurúpól or zoriya zetará tuñár ziyarot gorífare ar tuñálla behétor zuban ot tuñálloi hotá hoifare
- Tuñúi ekteyar goróode hé torikaól loi tuñár dórmó ot mazé salu óite tuñár modot gorióre
- Charter Care Recipients' Rights and Responsibilities or tole tuñár hókóol di adde hiin óre buzái dioré
- Kalcári ar dórmi melacóbaól yáto tuñálloi talluk asé dé tarikól ot kúci goré de hazhormoól ór entezam gorióre.

Monot rakó:

Oinno kalcár or yáto oinno zuban hoó dé manúic ór hájotól óre hitárar hédmotól é ehéteram ar cámel gorér de torikar babote tuñúi ki báfoor dé hian óre hédmot dooiyaól óre hoilé, hitára torkiól gorífaribó. Soñijja adde hédmotól estemal goré de manúic ólla yaán ó dorhari de ki ekzon e arekzon or alog kalcár adde dórmó ré izzot gorá.

Kérmóz Looiyaól ólla Notija 6: Ekberé becí komzur or hájotól fura gorá

Tuñáttu tojuruba goróonsá usol man adde kalcár etebare maháfuz saásitar hédmotól ar modotól ziin é tuñár hájotól fura gore, tuñár zaati, sómáji yáto amodoni-hóros or komzuriól ziin óibo óuk

Hédmot Dooiya ré hoifaribá:

- Tuñár céfa dooni saásita ré buzá ar etebar goribólla boli – héndhilla modot, hédmotól yáto battí saásita faibollá boli tuñáre modot goribólla ar boldibollá, taáke sódmar yáto mockilla tojurubaól ziin tuñáttu accil dé óitfare hiin ot tuñáre modot gorifarefáan
- Tuñár zindegir kérmóz or akhéri ar jonazar entezamat oré etebar ar plan gorite tuñár modot goribólla, zián é tuñár kalcári, ruháni ar dórmí arzuól óre reayot gore
- Buráburir beizzoti adde hían tuñálloi óile kéngorí modot faibo de hían or uore tuñáre maalumát dibollá, ziin tuñáur nizer zuban ot báinggá
- Nofsiyati hédmotól adde battí saásita ar modot rasta gorí dibollá, taáke sódmar yáto mockil thaimól ór asór óre kabu gorite tuñáre modot goréfáam, ziin óre tuñár zindegir thaim ot tuñúi tojuruba goijjóo dé óitfare.

Monot rakó:

Zodi tuñúi hédmot dooiaól óre honó zaati yáto oinno mockilatól ziin tuñáttu tákitfare, hiin ór babote hoilé, hitára tuñáre aró balá modot adde hédmotól ditfare.

Kitab ibát asé de maalumat buggún Fébrúari 2019 fuijjonto sóiyi.